

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 7. maja 2020*

„Predhodno odločanje – Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah – Uredba (ES) št. 44/2001 – Člen 1(1) – Pojma ‚civilne in gospodarske zadeve‘ in ‚upravne zadeve‘ – Področje uporabe – Dejavnosti družb za klasifikacijo in izdajanje spričeval za ladje – *Acta iure imperii* in *acta iure gestionis* – Prerogative javne oblasti – Imuniteta pred sodnimi postopki“

V zadevi C-641/18,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Tribunale di Genova (sodišče v Genovi, Italija) z odločbo z dne 28. septembra 2018, ki je na Sodišče prispela 12. oktobra 2018, v postopku

LG in drugi

proti

Rina SpA,

Ente Registro Italiano Navale,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi J.-C. Bonichot, predsednik senata, R. Silva de Lapuerta, podpredsednica Sodišča v funkciji sodnice prvega senata, M. Safjan, L. Bay Larsen, sodnika, in C. Toader (poročevalka), sodnica,

generalni pravobranilec: M. Szpunar,

sodni tajnik: R. Schiano, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 18. septembra 2019,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za LG in druge R. Ambrosio, S. Commodo, S. Bertone, M. Bona, A. Novelli in F. Pocar, avvocati, C. Villacorta Salis, abogado, J.-P. Bellecave, avocat, in N. Taylor, solicitor,
- za Rina SpA in Ente Registro Italiano Navale G. Giacomini, F. Siccardi, R. Bassi, M. Campagna, T. Romanengo, F. Ronco in M. Giacomini, avvocati,
- za francosko vlado D. Colas, D. Dubois in E. de Moustier, agenti,
- za Evropsko komisijo M. Heller, S. L. Kalèda in L. Malferrari, agenti,

* Jezik postopka: italijanščina.

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 14. januarja 2020

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 1(1) in člena 2 Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42) ob upoštevanju člena 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina) in uvodne izjave 16 Direktive 2009/15/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2009 o skupnih pravilih in standardih za organizacije, pooblaščene za tehnični nadzor in pregled ladij, ter za ustrezne ukrepe pomorskih uprav (UL 2009, L 131, str. 47).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med LG in drugimi na eni strani ter družbama Rina SpA in Ente Registro Italiano Navale (v nadaljevanju skupaj: družbi Rina) na drugi v zvezi s povračilom premoženjske in nepremoženjske škode, ki je LG in drugim nastala zaradi brodoloma ladje *Al Salam Boccaccio* '98, ki se je zgodil med 2. februarjem in 3. februarjem 2006 v Rdečem morju, iz naslova civilne odgovornosti navedenih družb.

Pravni okvir

Mednarodno pravo

- 3 Konvencija Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu, podpisana v Montego Bayu 10. decembra 1982 (v nadaljevanju: konvencija iz Montego Baya), je začela veljati 16. novembra 1994. V imenu Evropske skupnosti je bila odobrena s Sklepom Sveta 98/392/ES z dne 23. marca 1998 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 4, zvezek 3, str. 262).
- 4 Člen 90 te konvencije, naslovljen „Pravica plovbe“, določa: „Vsaka država [...] ima pravico, da na odprtem morju plovejo ladje pod njeno zastavo.“
- 5 Člen 91 navedene konvencije, naslovljen „Državna pripadnost ladij“, določa:
„1. Vsaka država določa pogoje, pod katerimi podeljuje ladjam svojo državno pripadnost, pogoje za vpis v vpisnik na svojem ozemlju ter pravico, da izobešajo njeno zastavo. Ladje imajo državno pripadnost tiste države, katere zastavo so upravičene izobešati [...]
2. Vsaka država izda ladjam, ki jim je podelila pravico izobešati svojo zastavo, ustrezne listine.“
- 6 Člen 94 (1) in od (3) do (5) Konvencije iz Montego Baya določa:
„1. Vsaka država aktivno izvršuje svojo jurisdikcijo in nadzor nad ladjami lastne zastave glede upravnih, tehničnih in socialnih zadev.
[...]
3. Vsaka država sprejema za ladje, ki plovejo pod njeno zastavo, potrebne ukrepe, da bi zagotovila varnost na morju; med drugim se to nanaša na:
(a) konstrukcijo in opremo ladij in njihovo sposobnost za plovbo;

[...]

4. Ti ukrepi vključujejo tudi tiste, ki so potrebni, da se zagotovi:

- (a) da pooblaščen ladijski inšpektor pregleda vsako ladjo, preden se vpiše v vpisnik in po vpisu v določenih časovnih obdobjih, ter da ima vsaka ladja take karte, navtične publikacije, navigacijsko opremo in instrumente, ki omogočajo varno plovbo ladje;

[...]

5. Pri sprejemanju ukrepov, na katere napotujeta odstavka 3 in 4, mora vsaka država ravnati v skladu s splošno sprejetimi mednarodnimi predpisi, postopki in prakso ter ukreniti vse, kar je potrebno, da bi se zagotovilo njihovo spoštovanje.“

7 V tem okviru je glavni cilj Mednarodne konvencije o varstvu človeškega življenja na morju, sklenjene 1. novembra 1974 v Londonu (v nadaljevanju: konvencija SOLAS), katere pogodbenice so vse države članice, določiti minimalne standarde o gradnji, opremi in uporabi ladij, združljivi z njihovo varnostjo.

8 V skladu s pravilom 3-1 iz dela A-1 poglavja II-1 te konvencije morajo biti ladje zasnovane, grajene in vzdrževane v skladu s konstrukcijskimi, mehanskimi in električnimi zahtevami klasifikacijskega zavoda, ki ga je uprava – to je glede na besedilo navedene konvencije vlada države, pod katere zastavo je ladji dovoljeno pluti – priznala v skladu z določbami pravila XI/1 ali v skladu z veljavnimi nacionalnimi standardi uprave, ki določajo enakovredno stopnjo varnosti.

9 Pravilo 6 iz poglavja I konvencije SOLAS določa:

„(a) Tehnični nadzor in pregled ladij, kar zadeva uporabo zahtev iz teh pravil in priznanje oprostitev, ki se lahko odobrijo, morajo izvajati uslužbenci uprave. Vendar lahko uprava izvajanje tehničnih nadzorov in pregledov svojih ladij zaupa inšpektorjem, imenovanim v ta namen, ali organizacijam, ki jih prizna.

(b) Vsaka uprava, ki imenuje inšpektorje ali priznane organizacije za opravljanje tehničnih nadzorov in pregledov, kot je določeno v odstavku (a), mora vsakega imenovanega inšpektorja ali priznane organizacije pooblastiti najmanj za to, da:

(i) zahteva, da se na ladji opravijo popravila;

(ii) opravi tehnične nadzore in preglede, če to od njega zahtevajo pristojni organi države pristanišča.

Uprava mora Organizacijo obvestiti o posebnih odgovornostih, zaupanih imenovanim inšpektorjem in priznanim organizacijam, in o pogojih pooblastila, ki jim je bilo podeljeno.

(c) Ko imenovani inšpektor ali priznana organizacija ugotovi, da stanje ladje ali njene opreme v bistvu ne ustreza podatkom v spričevalu ali je tako, da ladja ne more oditi na morje brez nevarnosti za samo ladjo ali osebe na krovu, mora inšpektor ali organizacija nemudoma zagotoviti, da se sprejmejo popravni ukrepi, in o tem pravočasno obvestiti upravo. Če se popravni ukrepi ne sprejmejo, je treba zadevno spričevalo odvzeti in o tem takoj obvestiti upravo; [...]

(d) Uprava v vsakem primeru v celoti zagotovi, da sta tehnični nadzor in pregled popolna in učinkovita, in se obveže, da bo sprejela potrebne ukrepe za izpolnjevanje te obveznosti.“

Pravo Unije

Uredba št. 44/2001

- 10 Člen 1(1) Uredbe št. 44/2001 določa, da se „[t]a uredba [...] uporablja v civilnih in gospodarskih zadevah, ne glede na naravo sodne oblasti. Zlasti ne zajema davčnih, carinskih ali upravnih zadev.“
- 11 Člen 2(1) te uredbe določa:

„Ob upoštevanju določb te uredbe so osebe s stalnim prebivališčem v državi članici ne glede na njihovo državljanstvo tožene pred sodišči te države članice.“

Direktiva 2009/15

- 12 V uvodni izjavi 16 Direktive 2009/15 je navedeno:

„Kadar priznana organizacija, njeni inšpektorji ali tehnično osebje izdajajo zadevna spričevala v imenu uprave, bi države članice morale razmisliti o možnosti, da bi zanje glede teh prenesenih pristojnosti morda morala veljati pravna varovala in sodno varstvo, vključno z izvrševanjem ustreznih pravic do obrambe, z izjemo imunitete kot pravice, ki jo lahko uveljavljajo le države članice ter ki je neločljivo povezana s suverenostjo in je zato neprenosljiva.“

- 13 Člen 1 te direktive določa:

„Ta direktiva določa ukrepe, ki jih morajo upoštevati države članice v odnosih z organizacijami, ki so zadolžene za tehnični nadzor in pregled ladij in za izdajanje spričeval za ladje glede usklajenosti z mednarodnimi konvencijami o varnosti na morju in preprečevanju onesnaževanja morja, pri čemer spodbujajo cilj svobode opravljanja storitev. To vključuje razvoj in izvajanje varnostnih zahtev za trup, strojno opremo in električne ter nadzorne naprave ladij, ki sodijo na področje uporabe mednarodnih konvencij.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 14 LG in drugi, družinski člani žrtev in preživeli potniki brodoloma ladje *Al Salam Boccaccio '98*, ki se je zgodil med 2. februarjem in 3. februarjem 2006 v Rdečem morju in je terjal več kot 1000 žrtev, so pri Tribunale di Genova (sodišče v Genovi, Italija) vložili tožbo zoper družbi Rina, ki sta družbi za klasifikacijo in izdajanje spričeval za ladje, s sedežem v Genovi.
- 15 LG in drugi zahtevajo odškodnino za premoženjsko in nepremoženjsko škodo, ki izhaja iz eventualne civilne odgovornosti družb Rina, pri čemer trdijo, da sta vzrok za navedeni brodolom dejanji klasifikacije in izdaje spričeval za navedeno ladjo, ki sta ju družbi Rina opravili na podlagi pogodbe, sklenjene z Republiko Panamo, da bi ista ladja pridobila zastavo te države.
- 16 Družbi Rina s sklicevanjem na načelo mednarodnega prava o imuniteti tujih držav pred sodnimi postopki zatrjujeta nepristojnost predložitvenega sodišča. Ti družbi zlasti trdita, da sta dejanji klasifikacije in izdaje spričeval, ki sta ju opravili, izvedli po pooblastilu Republike Paname, in sta zato izraz suverenih prerogativ države pooblastiteljice.

- 17 Po mnenju LG in drugih pa – ker imata družbi Rina sedež v Italiji in ker je spor o glavni stvari civilnopравни v smislu člena 1 Uredbe št. 44/2001 – so v skladu s členom 2(1) te uredbe pristojna italijanska sodišča. Poleg tega LG in drugi menijo, da se ugovor imunitete pred sodnimi postopki, ki ga podajata družbi Rina, ne nanaša na dejavnosti, ki jih urejajo tehnični predpisi, ki niso diskrecijski in ki nikakor niso povezani s političnimi izbirami in prerogativami države.
- 18 Predložitveno sodišče se sprašuje o pristojnosti italijanskih sodišč, ker naj bi družbi Rina, čeprav ni sporno, da imata sedež v Italiji, delovali po pooblastilu Republike Panama.
- 19 Navedeno sodišče se glede tega v predlogu za sprejetje predhodne odločbe sklicuje na sodno prakso Corte costituzionale (ustavno sodišče, Italija) in Corte suprema di cassazione (kasacijsko sodišče, Italija) v zvezi z imuniteto pred sodnimi postopki. V skladu s sodno prakso teh najvišjih sodišč je priznanje imunitete pred sodnimi postopki izključeno samo za dejanja tujih držav, ki vključujejo vojne zločine in zločine zoper človečnost, ali če tako priznanje krši načelo sodnega varstva.
- 20 V teh okoliščinah je Tribunale di Genova (sodišče v Genovi) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba člen 1(1) in člen 2(1) Uredbe [št. 44/2001] razlagati tako, da – tudi glede na člen 47 Listine, člen 6(1) [Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane 4. novembra 1950 v Rimu (v nadaljevanju: EKČP)] in uvodno izjavo 16 Direktive 2009/15 – izključujeta možnost, da v postopku za plačilo odškodnine zaradi smrti in telesnih poškodb, ki jih je povzročil brodolom potniškega trajekta, ob sklicevanju na odgovornost zaradi malomarnosti, sodišče države članice zavrne pristojnost in prizna imuniteto pred sodnimi postopki v korist subjektov in zasebnih pravnih oseb s sedežem v taki državi članici, ki izvajajo dejavnost klasifikacije in/ali izdaje spričeval, v zvezi z izvajanjem te dejavnosti klasifikacije in/ali izdaje spričeval v imenu [tretje države]?“

Vprašanje za predhodno odločanje

Dopustnost

- 21 Družbi Rina sta v pisnem stališču trdili, da predlog za sprejetje predhodne odločbe ni dopusten. V zvezi s tem v bistvu trdita, da razlaga določb Uredbe št. 44/2001 ni upoštevana za odločitev o ugovoru imunitete pred sodnimi postopki, ki se uveljavlja v sporu o glavni stvari in o katerem bi morale predložitveno sodišče, da bi ugotovilo svojo morebitno pristojnost, odločiti pred vložitvijo predloga za sprejetje predhodne odločbe pri Sodišču. Poleg tega se v skladu z navedbami družb Rina Uredba št. 44/2001 ne uporablja *ratione materiae* za spor o glavni stvari, ker gre v obravnavanem primeru za zahtevek, ki izvira iz dejanja javne oblasti, kar zadostuje za izključitev tožbe s področja uporabe te uredbe.
- 22 Glede tega je treba opozoriti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso za vprašanja v zvezi z razlago prava Unije, ki jih nacionalno sodišče postavi v pravnem in dejanskem okviru, ki ga to opredeli v okviru lastne odgovornosti in katerega pravilnosti Sodišče ne preizkuša, velja domneva upoštevnosti. Sodišče lahko zavrže predlog nacionalnega sodišča, samo če je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora v postopku v glavni stvari, kadar je problem hipotetičen ali kadar Sodišče nima na voljo potrebnih dejanskih in pravnih elementov, da bi lahko na postavljena vprašanja dalo koristne odgovore (sodba z dne 19. decembra 2019, Airbnb Ireland, C-390/18, EU:C:2019:1112, točka 29).

- 23 V obravnavanem primeru je iz predloga za sprejetje predhodne odločbe razvidno, da obstaja dejanska in neposredna povezava med členom 1(1) Uredbe št. 44/2001, za katerega razlago prosi predložitveno sodišče, in sporom o glavni stvari. Ta razlaga je namreč potrebna, da se v skladu s členom 2(1) te uredbe ugotovi pristojnost tega sodišča za odločanje o tem sporu.
- 24 Ugovor v zvezi z neuporabo navedene uredbe v postopku v glavni stvari se ne nanaša na dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe, ampak na vsebino postavljenega vprašanja (glej v tem smislu sodbo z dne 4. julija 2019, Kirschstein, C-393/17, EU:C:2019:563, točka 28).
- 25 Poleg tega je treba opozoriti, da se Uredba št. 44/2001 ne uporablja le takrat, kadar se spor nanaša na več držav članic, ampak tudi takrat, kadar se nanaša na samo eno državo članico, če zaradi vključenosti tretje države obstaja tuj element. Ta položaj namreč lahko sproži vprašanja v zvezi z določitvijo pristojnosti sodišč v mednarodnem pravnem redu (glej v tem smislu sodbi z dne 1. marca 2005, Owusu, C-281/02, EU:C:2005:120, točke od 24 do 27, in z dne 17. marca 2016, Taser International, C-175/15, EU:C:2016:176, točka 20).
- 26 Iz tega sledi, da je vprašanje za predhodno odločanje dopustno.

Vsebinska presoja

- 27 Predložitveno sodišče z vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 1(1) Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da odškodninska tožba, vložena proti pravnim osebam zasebnega prava, ki opravljajo dejavnost klasifikacije in izdajanja spričeval za ladje za račun in po pooblastilu tretje države, spada k pojmu „civilne in gospodarske zadeve“ v smislu te določbe in zato na področje uporabe te uredbe, in če je tako, ali načelo mednarodnega običajnega prava o imuniteti pred sodnimi postopki nasprotuje temu, da nacionalno sodišče, ki odloča o zadevi, izvršuje sodno pristojnost, ki jo določa navedena uredba.
- 28 V zvezi s tem je treba na prvem mestu ugotoviti – da bi se predložitvenemu sodišču dal koristen odgovor – kako je treba razlagati pojma „civilne in gospodarske zadeve“ in „upravne zadeve“ v smislu člena 1(1) Uredbe št. 44/2001 glede dejavnosti klasifikacije in izdajanja spričeval, ki jih opravljata družbi Rina, da bi bilo mogoče ugotoviti, ali so italijanska sodišča pristojna na podlagi člena 2(1) te uredbe, in na drugem mestu preučiti posledice morebitnega priznanja imunitete pred sodnimi postopki subjektom zasebnega prava, kot sta družbi Rina, za izvajanje navedene uredbe in zlasti za izvajanje sodne pristojnosti, ki naj bi jo imelo predložitveno sodišče na podlagi člena 2(1) Uredbe št. 44/2001.
- 29 V skladu s členom 1(1) Uredbe št. 44/2001 je področje uporabe te uredbe omejeno na pojem „civilne in gospodarske zadeve“. Zlasti ne zajema davčnih, carinskih ali upravnih zadev.
- 30 Na prvem mestu je treba spomniti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso, zato da bi se kar najbolj zagotovila enakost in enotnost pravic in obveznosti, ki za države članice in zadevne osebe izhajajo iz Uredbe št. 44/2001, pojma „civilne in gospodarske zadeve“ ni mogoče razlagati kot zgolj napotitev na notranje pravo ene ali druge zadevne države. Navedeni pojem je treba šteti za samostojen pojem, ki ga je treba razlagati s sklicevanjem na, po eni strani, cilje in sistem navedene uredbe ter, po drugi strani, splošna načela, ki izhajajo iz vseh nacionalnih pravnih redov (sodba z dne 23. oktobra 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, točka 24).
- 31 Na drugem mestu, v skladu z ustaljeno sodno prakso, in kot je med drugim navedeno v uvodni izjavi 7 Uredbe št. 44/2001, je želel zakonodajalec Unije pojem „civilne in gospodarske zadeve“ iz člena 1(1) te uredbe in s tem področje uporabe te uredbe opredeliti široko (sodba z dne 6. februarja 2019, NK, C-535/17, EU:C:2019:96, točka 25 in navedena sodna praksa).

- 32 Na tretjem mestu je treba poudariti, da je treba za ugotovitev, ali zadeva spada na področje uporabe Uredbe št. 44/2001, preučiti značilnosti, ki opredeljujejo naravo pravnega razmerja med strankami spora ali njegov predmet (sodba z dne 23. oktobra 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, točka 26).
- 33 Sodišče je tako že presodilo, da nekateri spori med javnim organom in osebo zasebnega prava sicer lahko spadajo na področje uporabe Uredbe št. 44/2001, kadar se pravno sredstvo nanaša na dejanja, storjena *iure gestionis*, vendar je drugače, kadar javni organ ravna v okviru izvajanja javne oblasti (glej v tem smislu sodbo z dne 23. oktobra 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, točka 30 in navedena sodna praksa).
- 34 Kadar ena od pravnih strank izvaja prerogative javne oblasti, ki niso pooblastila, ki spadajo k pravilom, ki veljajo v razmerjih med posamezniki, se ta spor namreč izključi iz „civilnih in gospodarskih zadev“ v smislu člena 1(1) Uredbe št. 44/2001 (sodba z dne 28. aprila 2009, Apostolides, C-420/07, EU:C:2009:271, točka 44 in navedena sodna praksa).
- 35 Za ugotovitev, ali se spor nanaša na dejanja, storjena pri izvajanju javne oblasti, je treba preučiti podlago in podrobna pravila za uveljavljanje vloženega pravnega sredstva (glej v tem smislu sodbi z dne 11. aprila 2013, Sapir in drugi, C-645/11, EU:C:2013:228, točka 34 in navedena sodna praksa, in z dne 12. septembra 2013, Sunico in drugi, C-49/12, EU:C:2013:545, točka 35 in navedena sodna praksa).
- 36 V zvezi s tem tožba, ki so jo vložili LG in drugi – kot je razvidno iz elementov v spisu, predloženem Sodišču – temelji na členih 2043, 2049, 2050 in 2055 italijanskega civilnega zakonika, ki urejajo nepogodbno odgovornost, ter na členih 1218 in 1228 tega zakonika, ki se nanašata na pogodbno odgovornost zaradi neizpolnitve obveznosti glede varnosti.
- 37 Poleg tega je treba ugotoviti, ali navedeni dejanji klasifikacije in izdaje spričeval za ladjo, ki sta ju opravili družbi Rina po navodilu in za račun Republike Panama, glede na njuno vsebino spadata k izvajanju prerogativ javne oblasti.
- 38 V okviru postopka, določenega v členu 267 PDEU, je naloga predložitvenega sodišča, in ne Sodišča, da glede tega pravno opredeli ti dejanji. Vendar je treba za koristen odgovor temu sodišču navesti naslednje elemente.
- 39 V zvezi s tem, kot je generalni pravobranilec v bistvu navedel v točkah od 67 do 70 sklepnih predlogov, v okoliščinah, kakršne so te v postopku v glavni stvari, ni pomembno, da so se nekatere dejavnosti izvajale po pooblastilu države, saj je Sodišče v zvezi s tem razsodilo, da zgolj dejstvo, da so nekatera pooblastila dodeljena z oblastvenim aktom, ne pomeni, da se ta pooblastila izvajajo *iure imperii* (glej v tem smislu sodbo z dne 9. marca 2017, Pula Parking, C-551/15, EU:C:2017:193, točka 35).
- 40 Taki ugotovitvi ne nasprotuje dejstvo, da sta družbi Rina navedeni dejanji klasifikacije in izdaje spričeval opravili za račun in v interesu Republike Panama. Sodišče je namreč že razsodilo, da delovanje za račun države ne pomeni vedno izvajanja javne oblasti (glej v tem smislu sodbo z dne 21. aprila 1993, Sonntag, C-172/91, EU:C:1993:144, točka 21).
- 41 Kot navajajo LG in drugi v svojem stališču, dejstvo, da imajo nekatere dejavnosti javni namen, samo po sebi ni zadosten element, da se te dejavnosti obravnavajo, kot da se izvajajo *iure imperii*, če pri njih ne gre za izvajanje pooblastil, ki ne spadajo k pravilom, ki veljajo v razmerjih med posamezniki (glej v tem smislu sodbo z dne 21. aprila 1993, Sonntag, C-172/91, EU:C:1993:144, točka 22). Čeprav je dejavnost družb Rina namenjena zagotavljanju varnosti potnikov ladje, pa to ne pomeni, da njuna dejavnost izhaja iz izvajanja prerogativ javne oblasti.

- 42 Prav tako posledica dejstva, da so nekatera dejanja ob upoštevanju njihovega cilja izvedena v interesu države, ni to, da sta dejanji iz postopka v glavni stvari opravljeni v okviru izvajanja javne oblasti v smislu sodne prakse, navedene v točki 34 te sodbe, saj je upošteveno merilo uporaba pooblastil, ki ne spadajo k pravilom, ki se uporabljajo v razmerjih med posamezniki.
- 43 Za ugotovitev, ali je tako, je treba poudariti, da dejavnosti klasifikacije in izdajanja spričeval urejajo mednarodne konvencije o varnosti na morju in preprečevanju onesnaževanja morja, kot sta Konvencija iz Montego Baya in Konvencija SOLAS. Natančneje, dejavnost klasifikacije ladij zajema izdajo spričevala od klasifikacijskega zavoda, ki ga izbere lastnik plovila. To spričevalo potrjuje, da je plovilo zasnovano in zgrajeno v skladu s pravili o razredu, ki jih je določil ta zavod v skladu z načeli, ki jih določa Mednarodna pomorska organizacija (IMO). Pridobitev klasifikacijskega spričevala je predpogoj za pridobitev predpisanega spričevala, ki se pridobi po tem, ko lastnik plovila izbere državo zastave.
- 44 Dejavnost izdajanja spričeval zajema izdajo predpisanega spričevala s strani države zastave ali v imenu te države s strani ene od organizacij, ki jo je navedena država pooblastila za izvajanje inšpekcijskih pregledov, ter izdajo nekaterih dokumentov in spričeval v skladu s Konvencijo SOLAS. Dejavnosti klasifikacije in izdajanja spričeval pogosto opravlja isti zavod.
- 45 V skladu z elementi iz spisa, predloženega Sodišču, sta družbi Rina dejanji klasifikacije in izdaje spričeval opravili za plačilo in na podlagi poslovnega sporazuma zasebnega prava, sklenjenega neposredno z lastnikom ladje *Al Salam Boccio*'98, v skladu s katerim naj bi storitve, ki sta jih opravili družbi Rina, zajemale le ugotovitev, ali pregledana ladja izpolnjuje zahteve, določene z akti, ki se uporabljajo, in, če je tako, izdajo ustreznih spričeval. Poleg tega je iz informacij, ki so na voljo Sodišču, razvidno, da so bili razloga in izbira tehničnih zahtev, ki se uporabljajo, pridržani organom Republike Panama.
- 46 V zvezi s tem iz člena 91 in člena 94(3) in (5) Konvencije iz Montego Baya, za katere razlago je pristojno Sodišče (glej v tem smislu sodbi z dne 24. junija 2008, *Commune de Mesquer*, C-188/07, EU:C:2008:359, točka 85, in z dne 11. julija 2018, *Bosphorus Queen Shipping*, C-15/17, EU:C:2018:557, točka 44), izhaja, da države določijo pogoje, ki veljajo za plovila za pridobitev zastave, in sprejmejo potrebne ukrepe za zagotovitev varnosti na morju, zlasti v zvezi s konstrukcijo in opremo ladij in njihovo sposobnostjo za plovbo.
- 47 Tako vloga pooblaščenih organizacij, kot sta družbi Rina, zajema pregled plovila v skladu z zahtevami, določenimi z veljavnimi zakonskimi določbami, kar lahko glede na okoliščine primera privede do preklica spričevala zaradi njegove neskladnosti s temi zahtevami. Vendar, kot je generalni pravobranilec poudaril v točki 95 sklepnih predlogov, tak preklic ne izhaja iz pristojnosti odločanja navedenih pooblaščenih organizacij, ki delujejo v predhodno opredeljenem zakonskem okviru. Če po preklicu spričevala ladja ne more več pluti, je to zaradi sankcije, ki je, kot sta družbi Rina priznali na obravnavi, naložena z zakonom.
- 48 Poleg tega iz pravila 6(c) in (d) iz poglavja I Konvencije SOLAS izhaja, da pooblaščen organizacija v primeru neskladnosti ladje obvesti organe zadevne države, ki ostajajo odgovorni in zagotavljajo popolno izvedbo in učinkovitost tehničnega nadzora in pregleda, ter se morajo zavezati, da sprejmejo potrebne ukrepe.
- 49 Iz zgoraj navedenega izhaja, s pridržkom preverjanj, ki jih mora opraviti predložitveno sodišče, da dejanji klasifikacije in izdaje spričeval, kot sta ti, ki sta ju družbi Rina opravili na ladji *Al Salam Boccaccio*'98 po pooblastilu in za račun Republike Panama, ni mogoče šteti kot opravljenih pri izvajanju prerogativ javne oblasti v smislu prava Unije, tako da odškodninska tožba, katere predmet sta navedeni dejanji, spada pod pojem „civilne in gospodarske zadeve“ v smislu člena 1(1) Uredbe št. 44/2001 in zato spada na področje uporabe te uredbe.

- 50 Poleg tega je treba v okviru širše sistematične razlage opozoriti, da v skladu s sodno prakso Sodišča na področju svobode ustanavljanja in svobode opravljanja storitev dejavnosti certificiranja, ki jih opravljajo družbe, ki imajo status certifikacijskega organa, niso zajete z izjemo iz člena 51 PDEU, ker so te družbe podjetja, ki opravljajo pridobitno dejavnost v konkurenčnih razmerah in ki nimajo nikakršnega pooblastila za odločanje, ki bi bilo povezano z izvajanjem prerogativ javne oblasti (glej v tem smislu sodbo z dne 16. junija 2015, Rina Services in drugi, C-593/13, EU:C:2015:399, točke od 16 do 21).
- 51 Sodišče je namreč dejavnosti subjektov zasebnega prava, ki preverjajo in potrjujejo, da podjetja, ki izvajajo javna naročila gradenj, izpolnjujejo zakonsko zahtevane pogoje, izključilo iz izjeme v zvezi z izvajanjem javne oblasti v smislu člena 51 PDEU (glej v tem smislu sodbo z dne 12. decembra 2013, SOA Nazionale Costruttori, C-327/12, EU:C:2013:827, točka 50).
- 52 Natančneje, tega, da te družbe preverjajo tehnično in finančno zmogljivost podjetij, ki so v postopku certificiranja, ter resničnost in vsebino izjav, dokazil in dokumentov, ki jih predložijo osebe, ki želijo pridobiti certifikat, ni mogoče šteti za dejavnost, pri kateri gre za samostojno odločanje, ki je značilno za izvrševanje prerogativ javne oblasti, saj to preverjanje, ki se opravlja pod neposrednim državnim nadzorom, v celoti urejajo nacionalni predpisi (glej v tem smislu sodbo z dne 12. decembra 2013, SOA Nazionale Costruttori, C-327/12, EU:C:2013:827, točka 54, ter po analogiji tudi sodbi z dne 22. oktobra 2009, Komisija/Portugalska, C-438/08, EU:C:2009:651, točka 41, in z dne 15. oktobra 2015, Grupo Itevelesa in drugi, C-168/14, EU:C:2015:685, točka 56).
- 53 Predložitveno sodišče je podvomilo v to, kako na uporabo Uredbe št. 44/2001 v sporu o glavni stvari vpliva izjema, ki izhaja iz načela mednarodnega običajnega prava v zvezi z imuniteto pred sodnimi postopki in na katero se sklicujeta družbi Rina, da bi ugotovilo, ali se lahko nacionalno sodišče, ki odloča o sporu, s priznanjem te imunitete iz razloga, da navedeni družbi izvajata dejavnosti klasifikacije in izdaje spričeval, izreče za nepristojno za odločanje o sporu.
- 54 V zvezi s tem je treba opozoriti, da pravila, ki so izraz mednarodnega običajnega prava, zavezujejo institucije Unije in so del pravnega reda Unije (glej v tem smislu sodbe z dne 16. junija 1998, Racke, C-162/96, EU:C:1998:293, točka 46; z dne 25. februarja 2010, Brita, C-386/08, EU:C:2010:91, točka 42, in z dne 23. januarja 2014, Manzi in Compagnia Naviera Orchestra, C-537/11, EU:C:2014:19, točka 39).
- 55 Vendar mora nacionalno sodišče, ki izvaja pravo Unije z uporabo Uredbe št. 44/2001, spoštovati zahteve, ki izhajajo iz člena 47 Listine (sodba z dne 25. maja 2016, Meroni, C-559/14, EU:C:2016:349, točka 44). Zato se bo moralo v obravnavanem primeru predložitveno sodišče prepričati, da LG in drugim, če bi ugodilo ugovoru imunitete pred sodnimi postopki, ne bi bila odvzeta njihova pravica dostopa do sodišča, ki je eden od elementov pravice do učinkovitega sodnega varstva iz člena 47 Listine.
- 56 Poudariti je treba, da je Sodišče že razsodilo, da je imuniteta držav pred sodnimi postopki določena v mednarodnem pravu in temelji na načelu *par in parem non habet imperium*, v skladu s katerim države ni mogoče podrediti jurisdikciji druge države. Vendar glede na trenutno stanje mednarodne prakse ta imuniteta ni absolutna, temveč je na splošno priznana takrat, kadar se spor nanaša na akte suverenosti, ki so izvršeni *iure imperii*. Mogoče pa jo je izključiti, če se pravno sredstvo nanaša na akte, ki ne spadajo v okvir javne oblasti (glej v tem smislu sodbo z dne 19. julija 2012, Mahamdia, C-154/11, EU:C:2012:491, točki 54 in 55).
- 57 V obravnavanem primeru, kot je generalni pravobranilec poudaril v točkah od 108 do 128 sklepnih predlogov, imuniteta subjektov zasebnega prava, kot sta družbi Rina, pred sodnimi postopki ni splošno priznana v zvezi z dejanji klasifikacije in izdaje spričeval za ladje, kadar ta niso bila izvedena *iure imperii* v smislu mednarodnega prava.

- 58 Zato je treba ugotoviti, da načelo mednarodnega običajnega prava o imuniteti pred sodnimi postopki ne nasprotuje uporabi Uredbe št. 44/2001 v sporu v zvezi z odškodninsko tožbo, vloženo proti subjektom zasebnega prava, kot sta družbi Rina, zaradi dejavnosti klasifikacije in izdajanja spričeval, ki so se izvajale po pooblastilu in za račun tretje države, če sodišče, ki odloča o zadevi, ugotovi, da ti subjekti niso uporabili prerogativ javne oblasti v smislu mednarodnega prava.
- 59 Poleg tega, čeprav ni sporno, da se Direktiva 2009/15 ne uporablja za spor o glavni stvari, ker se nanaša izključno na države članice, njena uvodna izjava 16, ki je navedena v vprašanju za predhodno odločanje, ki ga je postavilo predložitveno sodišče, potrjuje voljo zakonodajalca Unije, da omeji obseg svoje razlage načela mednarodnega običajnega prava v zvezi z dejavnostmi klasifikacije in izdaje spričeval za ladje. V skladu z navedeno uvodno izjavo bi namreč države članice morale, kadar priznana organizacija, njeni inšpektorji ali tehnično osebje izdajajo zadevna spričevala v imenu uprave, razmisliti o možnosti, da bi zanje glede teh prenesenih pristojnosti morda morala veljati pravna varovala in sodno varstvo, vključno z izvrševanjem ustreznih pravic do obrambe, razen imunitete kot pravice, ki jo lahko uveljavljajo le države članice ter ki je neločljivo povezana s suverenostjo in zato ni prenosljiva.
- 60 Iz vseh zgoraj navedenih preudarkov izhaja, da je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 1(1) Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da odškodninska tožba, vložena proti pravnim osebam zasebnega prava, ki opravljajo dejavnost klasifikacije in izdajanja spričeval za ladje za račun in po pooblastilu tretje države, spada k pojmu „civilne in gospodarske zadeve“ v smislu te določbe in zato na področje uporabe te uredbe, če se ta dejavnost ne izvaja na podlagi prerogativ javne oblasti v smislu prava Unije, kar mora presoditi predložitveno sodišče. Načelo mednarodnega običajnega prava o imuniteti pred sodnimi postopki ne nasprotuje temu, da nacionalno sodišče, ki odloča o zadevi, v sporu v zvezi s takim pravnim sredstvom izvaja sodno pristojnost, določeno z navedeno uredbo, kadar to sodišče ugotovi, da te organizacije niso uporabile prerogativ javne oblasti v smislu mednarodnega prava.

Stroški

- 61 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Člen 1(1) Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah je treba razlagati tako, da odškodninska tožba, vložena proti pravnim osebam zasebnega prava, ki opravljajo dejavnost klasifikacije in izdajanja spričeval za ladje za račun in po pooblastilu tretje države, spada k pojmu „civilne in gospodarske zadeve“ v smislu te določbe in zato na področje uporabe te uredbe, če se ta dejavnost ne izvaja na podlagi prerogativ javne oblasti v smislu prava Unije, kar mora presoditi predložitveno sodišče. Načelo mednarodnega običajnega prava o imuniteti pred sodnimi postopki ne nasprotuje temu, da nacionalno sodišče, ki odloča o zadevi, v sporu v zvezi s takim pravnim sredstvom izvaja sodno pristojnost, določeno z navedeno uredbo, kadar to sodišče ugotovi, da te organizacije niso uporabile prerogativ javne oblasti v smislu mednarodnega prava.

Podpisi